

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Virtvtes Theologicæ. Libro Triplici Fidei, Spei, & Charitatis materias expono

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Cap. 15. Circa Excommunicationes summo Præsuli reseruatas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80695](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80695)

DUBIUM CXV.

Qui Clericum turpiter cum uxore, matre, filia, aut
sorore acturum ex industria obseruat, &
secreto expectat, venientemque
percutit, libere est ab
hac censuræ

496
Liber non
est.

Liber non est. Quia occasionem præsen-
tem doloris removere facile poterat, ac
debebat. Ergo dignus non est, ut Ecclesiæ beni-
gnitatem experiatur, quæ immunitatem Cen-
sura concedit ob dolorem conceptum ex oc-
casione percussori inuoluntaria. Et quia textus
exigit ad vitandam censuram, ut percussor tur-
piter inuentus, hoc est casu, & præter intentionem
inuentum, non tamen de industria requi-
situm. Sic Laym. l. i. tr. 5. p. 2. c. 5. n. 8.

497
Liber est.

Est liber. Quia ea secreta obseruatio, & oc-
cultæ expectatio delinquentis, neque occasio
est, ut ille delinquat: neque impedit, quin tur-
piter agentem inueniat, et si inueniat quæsitum
& expectatum. Ita Bonac. de Cens. in par. d. 2.
q. 3. pun. 6. sect. 4. n. 6. Coninch. d. 1. q. n. 196. Aui-
p. 2. c. 6. d. 3. dnb. 13. casu 16. Molina d. 51. Nauar.
l. 5. consil. iii. de sent. excom. consil. 41. sine. Et in sum.
c. 27. n. 84.

498
Hanc sen-
tentiam
munem sane
amplector.

Fateor mei Pauli Laymani ratione admodum
efficaces esse, sententiæ tamen communi con-
trarium defendenti adherere decerno, casu quo
in expectante, & obseruante dolus absit. Nam
si per dolum, vel fraudem delinquentem Cle-
ricum adduceret, ut in delicto deprehensum
percuteret, minime censuram effugeret huius
Canonis. Equum enim non est ut Ecclesia de-
ceptionibus faueat iniquis. Præterquam quod
in eo euentu non percutit turpiter agentem inuen-
tum sed quæsitum, ac dolose adductum.

DUBIUM CXVI.

Si superior Religiosi exempti potestatem habeat
eum ab hac censura absoluendi, & renuat ab-
solutiorem impetire: potestne eo inconsulto,
pro absolute impetranda Episcopo subici?

499
Nonnulla
suppono.

Suppono de Prælati consensu posse Episco-
pum Religiosos exemptos ab excommuni-
catione hac absolute ex Cap. Luminoso 18.
quæstion. 2. ubi habetur, Episcopum posse exer-
cere iurisdictionem de consensu Abbatis in
Monasterio exempto. Quod si Prælati impo-
tens hanc absolutionem præstandi nolit eam
licentiam Religioso concedere, poterit ipse
Religiosus ex tacito suæ Religionis consen-
su Episcopum adire, & ab eo absolutionem
impetrare. Verum si superior Religiosi exem-
pti potestatem habeat eum ab excommuni-
catione aliisque peccatis absoluendi grauis est
difficultas, an possit Religiosus, superiore re-
nuente concedere absolutionem, eo inconsul-
to Episcopo pro impetranda absolutione
subici?

500
Potest, qui-
dem.

Potest quidem. Quia exemptio in fauorem
Religiosorum facta est: Possunt ergo ipsi dede-

re, argum. Cap. Ad Apostolicam, de Regulari,
& Leg. In conscribendo, Cod. de Episc. & Cleric.
Sic Federic. Ioan. de Lignano, & alij relati
à Panormit. ad Cap. Significasti, m. 11. de foro
compet. & à Syluestro verb. Absolutio quinta
num. 2.

Minime potest. Quia hoc privilegium exem-
ptionis non tam in fauorem singulorum Reli-
giosorum, quam totius Religionis est introdu-
ctum: Ergo Religiosi singuli ei cedere non pos-
sunt. Et quia vi huius exemptionis Religio-
si sunt ab Episcoporum iurisdictione extracti
& integrè, ac plenè suis Regularibus Prælati
subiecti. Cederet autem in iurisdictionis Regu-
laris præiudicium, si vnusquisque Religiosus
se pro libito ab ea subtrahere posset. Ita Syl-
uester, alique Doctores, quos refert, ac sequi-
tur Sanchez libr. 4. Decalog. cap. 39. numer. 29.
32. & 36. Molina disp. 61. num. 3. Bonac. tom. 3.
de cens. in par. disp. 2. quæst. 3. punct. 6. section. 5.
num. 9.

Hoc omnino tenendum. Nam ex eo, quod
Archiepiscopus nequit iurisdictionem in suf-
fraganeos exercere nisi in certis casibus, non
possunt suffraganei pro libito, & inconsulto
suo proprio Prælati, Archiepiscopo subici pro
absolutione impetranda. At Episcopus in Re-
ligiosos exemptos minorem habet iurisdictionem,
quam Archiepiscopus in suffraganeos, ut bene
ponderat Panormit. ad Cap. Significasti.
Ergo minus possunt Diocesano subici.

CAPVT XV.

Circa Excommunicationes
summo Præsuli refer-
endas.

DUBIUM CXVII.

Si Index Incendiarius excommunicatum pu-
blice, eiusque absolutio est Pontifici re-
seruata?

Suppono ex Dnb. Sequenti, non
nullum incendiarium ipso in-
re excommunicatum esse, sed circa
excommunicandum per senten-
tiam. Cap. Si quis, & Cap. Fessis, primum
mam. Quæsierim vero, num contracta excom-
municatione, si Index excommunicatum
publicet, eius absolutio sit Pontifici re-
seruata?

Reseruata non est. Quia eo ipso, quod
incendiarij ab Ordinario excommunicantur, non est
tutur, & publicantur excommunicati, ad
ipsum videtur pertinere posse impetire ab-
solutiorem. Sic teste Toletio libro primo
capite trigesimo quinto numero quarto plures
Doctores.

Est

Secl. II. De Excommunicat. Dubia. 247

Est reservata. Quia publicata sententia, Pōtiffex sibi reservat absolutionē, iuxta dispositionē c. *Pessimā* vbi Episcopis, & Archiepiscopis prohibet sententię aduersus incendiarios relaxatiōnem. Ita Omnes communiter.

Hanc sententiam veram vnice crediderim, cum Pontifex adeo disertē cap. *Pessimā* suam indicet intentionem.

DUBIUM CXVIII.

An omnis incendiarius sit ipso iure excommunicatus?

¹⁰⁷ Ipso iure est excommunicatus. Quia in cap. *Tua nos de sent. excom.* consultus Pontifex, an illi tantum, qui manus violentas in Clericum iniecerint, sint ab ipso absolendi, respondet: *Fraternitati tua taliter respondemus, quod non solum qui in Clericos temerarias manus iniiciunt, sed etiam incendiarii, ex quo sunt per Ecclesiam sententiam publicati, pro absolutionis beneficio ad Apostolicam Sedem sunt mittendi.* Ergo omnes incendiarii excommunicatione innodantur ipso iure. Tum quia Pontifex illos Clericorum percussoribus equiparat; qui ipso iure sunt excommunicati. Tū quia sibi reservat excommunicationis absolutionem, postquam fuerint per sententiam publicati. At publicatio excommunicationis, & absolutionis reservatio excommunicationem supponit: ergo supponit Pontifex incendiarios esse excommunicatos, vel saltem eos presenti decreto excommunicat, ut eius dispositionis locum habeat. Sic Bonac. tom. 3. de *Conf. in partic. disputat. 2. quæstion. 3. punct. 43. numer. 1.*

¹⁰⁸ Non est iure ipso excommunicatus, sed postea Diccelsani sententia. Quia nullus est textus hanc excommunicationē ipso iure indicēs. Nā textus in c. *Si quis membrorum* loquens de domorū incendiariis non excommunicationis poenam, sed interdicti ab Ecclesię ingressu videtur apponere, ibi: *Ecclesię sibi priuatum agnoscat: excommunicatione autē ferri mandat, si post secundam, & tertiā conuentionem cuncta, in quibus arguitur, non emendauerit, ibi: Ab omni Christianorum Collegio separetur.* At Innoc. II. in c. *Pessimā*, præcipit excommunicandum, qui malo animo, & studio constitit incendiariū fuisse, siue ad incendium, cōsiliū, auxiliumve dedisse. In c. *Tua nos, de sent. excom.* excommunicatione expresse non fertur, neque etiam tacite; nā incendiarii percussoribus Clericorū nō absolute equiparantur, sed postquam fuerint per sententiam publicati, quia media tantum sententia in excommunicationem incidit: Ita Caiet. v. *Excommunicatio*, c. 22. Nauar. sum. c. 27. n. 94. Tolet. l. 1. c. 36. n. 5. Sayr. l. 3. r. b. c. 29. num. 8. Suar. d. 22. sect. 2. num. 19. Barbosa p. 2. de potest. Episc. allegat. 50. numer. 89. Filliuc. tract. 15. c. 2. quæstion. 5.

¹⁰⁹ Hęc sententia verior admodum est. Factor namque excommunicationis publicationem & absolutionis illius reservatiōnem excommunicationem supponere: abnegare tamen supponere ipso iure esse contra, sed per Iudicis sententiam *Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.*

latam fuisse ante publicationem.

DUBIUM CXIX.

Ut incendiarius excommunicationem hanc contrahat sufficere factam esse generalem incendiariorum publicationem?

Vidimus contracta ab incendiario excommunicatione, si Index excommunicatum publicet, eius absolutionem esse Pontifici reservatam; sed qualis debeat esse publicatio non convenit inter Doctores. Quæserim itaque an sufficiat generalis publicatio, qua Diccelsanus publice pronunciet, omnes incendiarios esse excommunicatos?

Sufficit. Quia textus de publicatione sententię contra incendiarios, quatenus hoc vitio affecti sunt loquitur: non de publicatione personarum, quatenus tales sunt. Sic Suar. disp. 2. sect. 2. nu. 18. Filliuc. tr. 15. nu. 53. Bonac. tom. 3. de *conf. in partic. d. 2. q. 3. punct. 43. n. 6.*

Non sufficit generalis publicatio, sed specialis, & expressa delinquentium publicatio fieri debet. Quia illa generalis publicatio quas omnes incendiarii excommunicati esse declaratur, posito quod huic crimini per generalem sententiam excommunicatio annexa sit, superflua est, cum satis omnibus constet posita tali sententia incendiarios excommunicatos esse. Non igitur credendū est de hac generali publicatione textū loqui, quā non est publicatio personarum, sed delicti. Ita Glof. & Abbas ad c. *Tua nos*, Caiet. v. *Excommunicatio*, c. 22. Nauar. sum. c. 27. n. 94. Sayr. l. 3. c. 29. n. 12. Tolet. l. 1. c. 35. n. 4.

Probabilior hæc mihi sententia. Nam ex vi illius generalis publicationis nullus incendiarius notus est, sed æque occultus manet, ac si nulla publicatio facta esset. At textus videtur loquutus de publicatione, qua delinquentes publicetur, manifestetur, ac noti sint. Argum. Extrinsec. Ad evitanda scandala. Ergo loquutus non est de generali illa publicatione.

DUBIUM CXX.

An effractores spoliatoresque Ecclesiarum sint ex cap. Conquesti. excommunicati?

Ap. Cum conquesti. 22. excommunicatione reservata sunt puniti Ecclesiarum effractores, & spoliatores. Grauis autem est controvertia, num eo in textu feratur ipso iure excommunicatio, an supponatur alibi lata; vnum enim ex his necessario est affirmandum. Nam cum Pontifex præcipiat Ordinariis hos delinquentes excommunicatos nunciari, ut arctius evitentur: sit plane excommunicatos esse iam, vel in hoc textu excommunicari. Enunciatio enim & publicatio excommunicationem supponit. Quæserim itaque, num in prædicto textu *Conquesti* feratur ipso iure excommunicatio?

Y 2

Non

⁵¹⁰ Quæstionis status.

⁵¹¹ Sufficit quidem.

⁵¹² Non sufficit.

⁵¹³ Probabilius hoc mihi.

De effractionibus Ecclesiarum.

⁵¹⁴ Nonnulla de effractione Ecclesię pramitto.

⁵¹⁵ Non fertur in hoc textu, sed lata est in c. Canonica 11. q. 3. ibi: Ecclesiarum Dei violatores anathemate, & iudicio S. Spiritus e gremio Sanctae Matris Ecclesiae, & consortio totius Christianitatis eliminamus. Et Cap. Omnes Ecclesiae 17. q. 4. ubi Lucius Pontifex ait: Omnes Ecclesiae raptiores, atque suarum facultatum alienatores a liminibus Sanctae Matris Ecclesiae anathematizamus. Sic Glof. & Panormit. ad Cap. Conquesti. Nauar. summ. c. 27. n. 94. Caiet. v. Excommunicatione c. 21. & alij.

⁵¹⁶ Fertur in hoc Cap. Conquesti, ex aliis vero textibus non satis colligitur. Fertur inquam tacite. Quia cum denunciatio excommunicationem necessario supponat, & hac excommunicatione lata non sit, textibus antiquioribus, ut ostendam illico: fit plane hoc c. Conquesti excommunicationem ferri. Sensus enim illorum verborum, Memoratos Sacrilegos excommunicatos nunciatis, est, Nunciatis eos Sacrilegos esse excommunicatos, quia ex nunc eos excommunicamus, sicut si Pontifex diceret: ita est, memorati Sacrilegi noverint, se esse excommunicatos nunciandos Ita Azor. p. 1. l. 9. c. 27. qu. 12. Tolet. l. 1. c. 35. n. 6. Sayr. l. 3. thes. c. 29. n. 14. Suar. d. 22. sect. 2. n. 10. Reginald. l. 19. n. 60. Barbosa p. 3. de potest. Episc. allegat. 50. n. 90.

⁵¹⁷ Hanc sententiam censio esse veriore. Nam ex textibus pro prima sententia allatis non satis colligitur, excommunicationem contra Ecclesiarum effractores latam esse. Et quidem Cap. Canonica, & Cap. Omnes Ecclesiae non statuunt legem, neque excommunicationem imponunt Ecclesiarum violatoribus, sed referunt, quid in illo delicto Ecclesia praestare soleat, ut ex textuum tenore liquet.

D V B I V M C X X I.

Speciato iuris rigore, nomine Ecclesiae effringende intelliguntur ne Hospitalia, Monasteria, aliave similia loca?

⁵¹⁸ *Intelliguntur nomine Ecclesiae.* Nominem Ecclesiae, quae ab effractore laedenda est, ut hac censura puniatur non solum intelligitur ex iuris rigore Templi auctoritate Episcopi ad officia divina deputata, sed etiam Hospitalia, Monasteria aliave huiusmodi loca. Quia hac constitutio lata est in Ecclesiarum favorem, ac proinde nomen Ecclesiae late est accipiendum. Sic Panormit. ad cap. Conquesti. Nauar. sem. c. 27. n. 94. Filliuc. r. 15. c. 2. q. 6. Sayr. l. 3. thes. c. 29. n. 18. Barbosa p. 3. de potest. Episc. allegat. 50. n. 90.

⁵¹⁹ *Non intelliguntur.* Nominem Ecclesiae, speciato iuris rigore, non intelliguntur Hospitalia, Monasteria, aliave similia loca, sed tantum Ecclesiae auctoritate Episcopi ad divina officia deputata. Quia esto haec constitutio in Ecclesiae favorem cedat, absolute tamen penalis est: igitur non debet ultra verborum proprietatem extendi. Ita Castro Palao de Censur. disputat. 3. punct. 24. numer. 12. & alij.

⁵²⁰ *Hoc verum, & idem de Sacrilegia ostendit.* Existimo verius, retenta proprietate verbi Ecclesiae, vsque communi, eius nomine non venire Hospitalia, ac Monasteria, ut de se constat. Vnde crediderim adversus Suarium d. 22.

sect. 2. n. 11. & Barbosam alleg. 50. n. 90. nec etiam Sacristiam, tamen Ecclesiae coniunctam, intelligi. Quia non est formaliter Ecclesia, sed quid Ecclesiae accessorium: alias Conventus Ecclesiae annexus, & contiguus intelligendus Ecclesia esset. Neque obest Regula Accessorium, quia Sacristia accessoria est Ecclesiae, quoad aedificium, sed non quoad legis poenam vel favorem spectantes, nisi id expresse cautum fuerit, sicut in materia Interdicti cautum est c. Si Civitas, de sentent. excommuni.

D V B I V M C X X I I.

Mandans, vel praeciens aliquam actionem, qua duxerunt ij, qui Censuras excommunicationis, suspensionis, vel Interdicti tulerint, in odantur ne excommunicatione Cap. Quicumque de sent. excommuni. in 6.

⁵²¹ *De veritate, cum, qui censuras fert.* Haec excommunicatio lata est in eos, qui vexaverint illum, qui censuras tulerit. Cogit enim omnes, ac singulos cuiuscumque conditionis & qualitatis sint, qui occasione laetiae censurae vexaverint occidendo, vel capiendo, vel aliquo modo gravando in personis, aut bonis suis, & saoribus, eos qui praestitas Censuras protulerint: vel eos, quorum occasione promulgatae sunt: vel qui eas observant, seu cum excommunicatis communicare nolunt. Item comprehendit eos, qui ad haec facinora patranda licentiam praebent, nisi forte ante patratum crimen licentiam revocaverint. Quaesierim vero, an mandans, & praeciens aliquam ex his actionibus, hac excommunicatione innodetur?

Non innodatur, nisi is, qui mandatum dedit publicam habeat auctoritatem. Quia textus loquitur de concedente licentiam, non de mandante. Concedens autem licentiam necessario auctoritate publica fungi debet. Sic Bonacin. disputat. 2. quaestione tertia punct. 15. numer. 6.

⁵²² *Innodatur quidem.* Innodatur quidem. Quia mandatum, vel preceptum ferri non potest, nisi ab eo, qui a natura, vel ex divino iure, vel ex Reipublicae concessione superior est. Si igitur hac excommunicatio ob licentiam contrahitur, a fortiori ob mandatum contrahitur: cum potius mandatum, quam licentia publicam requirat auctoritatem. Ita Castro Palao de Censur. disputat. tertia puncto vigesimo quinto numero septimo.

⁵²³ *Excommunicatur.* Huic sententiae lubens adhuc monens ab hac excommunicatione infra duos menses Episcopum imo & Parochum absolvere posse: illis vero elapsis, solum summum Praelectum.

D V B I V M C X X I I I.

In Clement. Religiosi, de privileg. excommunicantur Religiosi Sacramentum Extrema unctionis vel Eucharistiae absque

Secl. II. De Excommunicat. Dubia. 249

que Parochi licentiamini rantes sub nomine Religiosi comprehenduntur Nouijse

⁵²⁵ *Comprehenduntur.* **C**omprehenduntur quidem Sacerdotes noui. Quia hi privilegiis professorum fruuntur ergo illorum oneribus debent pergruari. Sic Syluest. v. Excommunicatio 7. numer. 31. Nauarr. summa. capit. 27. numer. 102. Sayr. libr. 3. capit. 29. numer. 27. Alterius libr. 5. disp. 22. cap. 3. vers. Ad clariorem.

⁵²⁶ *Non comprehenduntur.* Minimè comprehenduntur. Quia licet nouitij in fauorabilibus sub nomine Religiosi comprehenduntur, non tamen in pœnis. Ita Filliuc. tr. 1. §. 1185. Bonac. tom. 3. de cens. in part. d. 1. q. 9. pun. 5. n. 28. Suar. d. 22. sect. 4. n. 2. Abbas ad Rubr. de Regular.

⁵²⁷ *Item asserto.* Communis est Doctorum sententia, nouitios sub nomine Religiosi non comprehendendi in oneribus, vel præceptis, licet in fauorabilibus comprehendantur. Quia constitutiones pœnales restringenda sunt, earumque verba cum proprietate accipienda.

DUBIVM CXXIV.

An nomine Religiosi intelligantur soli Religiosi exempti?

⁵²⁸ *Intelligantur soli Religiosi exempti.* **D**e solis Religiosis exemptis hæc constitutio intelligitur. Quia ex Rubrica sub qua fit, colligitur, hoc asserendum; est enim De Religiosis privilegiatis, seu exemptis ratione privilegiorum. Et quia non exempti non indigebant hac coercitione, cū possent ab Ordinariis, sicut alij Sacerdotes seculares cohiberi. Sic nonnulli quorum sententiam Casro Palao de cens. disp. 3. punct. 26. numer. 5. probabilem esse fatetur.

⁵²⁹ *Intelligantur hi soli.* Non de solis Religiosis exemptis, sed de aliis non exemptis intelligenda est constitutio. Quia in textu nulla est restrictio, Rubrica autem restringere textum nequit, cum lex nō sit, nec à Pontifice constituta. Ita Sayr. l. 3. c. 29. numer. 27. Suar. d. 22. sectio. 4. numer. 4. alios citans. Filliuc. tr. 1. §. 1186. Bonac. disp. 2. quest. 9. punct. 5. numer. 7.

⁵³⁰ *Primā sententia eligo.* Fateor in primam inclinare sententiam. Nā rationi, qua secunda nititur, responderi possit, ex ipsa Rubrica indicari, textum sub ea restrictione obligare: cum ex consensu, & approbatione Pontificis sub eo titulo constitutur.

DUBIVM CXXV.

An ut Religiosi hac excommunicatione innodentur, debeant necessario esse Sacerdotes?

⁵³¹ *Item debent innodari.* **V**T Religiosi hac censura illigentur, prohibitas actiones præstando nō debet esse Sacerdotes necessario, sed sufficit si Religiosi sint, imo etiā Modiales hac censura innodantur, si aliqua ex prohibitis actionibus exerceant. Quia Eschob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

textus absolute, & absque vlla distinctione Religiosis interdicit ministracionem Eucharistiae, & Extremæ vnctionis absque speciali Parochialis Presbyteri licentia. Ergo quicumque, quæverus Religiosus fuerit, hac censura innodabitur, si aliquam ex his actionibus præstiterit. Sic Suar. *disputation. vigesim. secund. section. quart. numer. quint.* Filliuc. *tractat. decim. quint. numer. 186.*

Debēt necessario esse Sacerdotes. Quia hæc actiones non nisi à Sacerdotibus præstari solent. Ita Anchar. hic. Bonacin. d. 2. qu. 9. punct. 5. sario Sacer. n. 27. Cardin. in pres. Palao de cens. d. 3. punct. 26. dotes esse. numer. 6.

Eiusdem mentis sum. Nam cum Eucharistia & Extremæ vnctionis ministratio solum à Sacerdotibus geri solet, credendum est Pontificem solummodo intendisse, Religiosorum Sacerdotum abusum hæc actiones absque licentia, ac priuilegio exercentium cohibere.

DUBIVM CXXVI.

Religiosus asserenti, se habere licentiam, ut sibi Eucharistiam, vel Extremam vnctionem ministraret potest fidem adhibere?

⁵³⁴ **P**otest adhibere fidem. Quia nemo præsumendus est adeo suæ salutis inimicus, ut ei commodum vllum anteponat, ut dicitur c. adhibere. penult. 1. q. 7. & Leg. Sancimus, Cod. de Sacros. Ecclesiis. & colligitur ex cap. significasti, el. 2. de homie. Sic Glos. ad hanc Clement. v. Habita. Antonin. 3. p. tit. 24. c. 54. Angel. v. Excommunicatio 5. casu 12. numer. 17. Rosel. verb. Absolutio, 1. numer. 39. Syluest. verb. Excommunicatio 7. casu 14. numer. 35. Tabie. verb. Eodem, 5. question. 4. numer. 5.

Regulariter fides adhibenda non est. Quia in iis, quæ ad externam Ecclesiæ gubernationem attinent, partis testimonium insufficiens esse iudicatur. Quia ratione fides non adhibetur excommunicato asserenti se absolutum esse, nisi litteras absolutionis ostendat: vel alio modo legitimè absolutione probet, ut habetur c. Sicut, de seor. excom. Ita Sanch. 3. matr. d. 37. n. 2. plures referens.

Hoc probabilius esse crediderim. Quia hæc non tam spectant ad vniuersaliūque salutem, quam ad externam Ecclesiæ gubernationem: ac proinde Ecclesiæ satisfaciendum est. At ministrare Extremam vnctionem vel Eucharistiam morituris, Matrimonij Sacramentum solemnizare, (quod etiam inibi Religiosis Sacerdotibus prohibetur) ad externam Ecclesiæ gubernationem pertinet, ut de se constat. Ergo ex testimonio recipientis, asserentis quidem, se habere licentiam à Parocho, hæc agenda non sunt. Dixi, Regulariter. Nam si persona, quæ id asserit, est valde digna, ut prudentis arbitrio nulla falsitatis suspicio timeri possit: poterit Religiosus credere dicenti, se habere à Parocho specialem licentiam.

Sanch. supra.

DUBIUM CXXVII.

Huius Clementina excommunicatione etiam innodatur Religiosus, qui sine facultate Sedis Apostolica quemquam praesumit absolueri à culpa, & à poena: eamne contrahit qui non animo indulgentiam concedendi, sed decipiendi praestat absolutionem?

537
Nonnulla
praemitto.

Absolueri à culpa, & à poena idem est, ac praesumere concedere plenariam indulgentiam seu peccatorum remissionem. Haec enim concessio vulgari vocabulo Absolutio à culpa, & à poena nuncupatur. Quare opus non est, ut absoluat à culpa Sacramentaliter, satis est, si totius poenae remissionem concedat, quia à culpa & à poena absoluit. Suar. *disputation. 22. section. 4. num. 19.* Quasi enim vero, an censura hac innodetur Religiosus, qui non ex animo concedendi indulgentiam, sed solum decipiendi praestat absolutionem?

538
Excommu-
nicationem
non contra-
hit.

Non innodatur. Quia haec excommunicatio imponitur ob absolutionem, quantum est ex parte absolventis praestitam, non ob absolutionis fictionem. Ibi *Quemquam absolueri praesumit* si enim Extremam unctionem & Eucharistiam ministrantes fidei in hanc excommunicationem non incidunt. Ergo nec etiam qui fingeret se absolueri, cum noller absolutionem concedere, vtpote qui nullam ad illius concessionem habet potestatem. Suar. *disputation. 22. section. 4. numer. 23.*

539
Contrahit
excommuni-
cationem.

Innodatur sine dubio. Quia Pontifex hac censura voluit coercere quorundam Religiosorum audaciam, qui fideles decipiebant indulgentiarum concessione, cum nullam haberent potestatem concedi. Ergo non absolutionem veram, sed fictam, & deceptoriam hac excommunicatione voluit Pontifex coercere. Ita Bonacin. *disputatione secunda de Cens. in partic. questione nona puncto quinto numer. 25.* Palao. *de Cens. disputation. 3. punct. 26. num. 17.*

540
Cum his
probabilius
opinor.

Cum his probabilius opinor, iudicans simile non esse de Eucharistia, ac Extremae unctionis ministratione. Quia Pontifex non punit hac excommunicatione fictam eorum administrationem, sed veram, illegitimam tamen & indebitam, vtpote in Parochorum iurisdictionis praedictum. Ratio, autem discriminis est, quia Extrema unctio & Eucharistia verum Sacramentum esse possunt, etsi illicite, & usurpata iurisdictione ministrantur: at absolutio à culpa, & à poena, seu indulgentia plenaria concessio nequit vera esse, sed omnino ficta, ac deceptorie praestita ab eo, qui nullam concedendi habet potestatem.

DUBIUM CXXVIII.

In Clement. Grauis, de sentent. excomm. excommunicantur Domini temporales, qui in terris suis curant interdictum violari, singularis euocatio & secreta ad divina audienda sufficiunt ad hanc censuram incurrendam?

De domino
temporalis
curante, in
terris suis
Interdictum
violari.

Tres esse actiones, ob quas haec excommunicatio fertur, praemitto. Prima est ob coactionem, quam domini temporales alicui inferunt, ut divina officia in locis Interdicto suppositis celebret. Secunda est euocatio ad eadem divina audienda. Tertia est prohibitio ab ipsis facta publice excommunicatis, ne exeant ex Ecclesia, dum Missarum solemnia aguntur tametsi à celebrantibus moniti sunt. Circa actionem secundam requiro, an singularis euocatio, ac secreta sufficiant ad hanc censuram incurrendam; an vero necessaria sit publica voce, inquam, praconis, campanae sonitu, tubae &c?

541
Nonnulla
suppono.

Non sufficit singularis, ac secreta vocatio, sed necessaria est vocatio publica. Quia licet verba illa textus *Modo praedicto* referantur ad modum vocationis, quem Pontifex in causis propositionis regulat. At Pontifex retulit, dominos illos temporales non solum secreto, & sigillatim, sed voce praconis & pallaris campanis, ad divina audienda in locis Interdicto suppositis populum euocare. Ergo ut quis *Praedicto modo* euocare censetur, debet non solum secreto, sed publice euocare: alias non *praedicto modo* absolute, & simpliciter, sed secundum quid at dimidiata vocaretur: cum haec materia odiosa sit, stricte debet interpretari. Sic Syluest. *v. Excommunicatio 7. m. 51.* Nauar. *summ. c. 27. num. 104. Sayl. 1. 3. lib. cap. 29. n. 43. & alij.*

542
Non sufficit
singularis
ac secreta
vocatio.

Sufficit singularis, ac secreta vocatio, nec necessaria est publica. Quia Pontifex reprimere voluit audaciam illorum nobilium, qui nunc hos illos ad divina officia audienda vocabant, (quod esse non poterat nisi per singularem vocationem) & interdum compellebant: & his non contenti excessibus, non solum per campanarum pullationem, sed & voce praconis populos etiam interdictos ut ad audiendas Missas (non obstante Interdicti sententia) venirent, faciebant euocari. At si verba illa, *Praedicto modo* deberent omnem relationem modum vocationis copulative comprehendere, non afficerentur hac censura ij vocante, nisi tum secreto tum publice campanarum pullatione, & voce praconis vocatione gereretur, & insuper compellerent, quod non est dicendum; quia ferè nullius fructus esset haec excommunicatio. Ita Caiet. *verb. Excommunicatio, capite vigesimo secundo.* Suarius *disputatione vigesima secunda sect. 4. n. 28.* Tolet. *lib. prim. cap. 36. nu. 6.* Bonacin. *libro secundo quest. 3. punct. 20. num. 6.*

543
Sufficit
vocatio.

Haec horum sententia dixerim, siue voce praconis, siue campanarum pullatione, siue secreta citatione aliqui euocentur Interdictum

544
Non sufficit
vocatio.

Secl. II. De Excommunicat. Dubia. 251

terdictum violatur, hac excommunicatione hoc gerentem innodari. Quia vere illi prefato modo euocantur, etsi non omnibus predictis modis.

DVBIVM CXXXIX.

Ut impediens excommunicatos, aut interdictos exire ab Ecclesia, dum Sacra peraguntur, debent moneri, ut exeant ab Ecclesia Ecclesiastico interdicto supposita?

⁵⁴⁵ *Quia que sunt.* **S**ub eadem excommunicatione prohibetur Domini temporales, ne impediunt publice excommunicatos, aut interdictos exire ab Ecclesia, dum Missarum Solemnia aguntur. Debent autem hi excommunicati, aut interdicti moniti esse à celebrantibus, ut exeant: tunc vero si temporalis dominus exitum eorum impedit, excommunicationem contrahet. Quæ, licet itaque, debent esse moniti à celebrantibus, ut exeant ab Ecclesia Ecclesiastico interdicto supposita, ut locus sit huic excommunicationi?

⁵⁴⁶ *Non debet.* **N**on debet necessario Ecclesia esse interdicta. Quia nullum extat verbum in hac actione indicans, Ecclesiam debere interdictam esse. Ex eo autem, quod in præcedentibus clausulis id fuerit expressum, non inferitur, pro actione præsentis clausulæ eâ conditione requiri: sicut nec sufficienter qualibet officia diuina, ut prohibens excommunicatos exire, dum ipsa peraguntur, in hanc incidat excommunicationem. Sed necessario debet esse Missæ Sacrificium, tamen in clausulis præcedentibus quodlibet officium diuinum sufficiens fuerit. Sic Bonac. *disp. 2. de Censur. in partic. question. 3. punct. 20. num. 11.*

⁵⁴⁷ *Necessario debet.* **N**ecessario debet Ecclesia interdicta esse. Quia textus de interdicto locali generali loquitur, ut constat illis verbis: *Domini temporales in terris eorum Ecclesiastico suppositis interdicti.* Quare etsi in hac clausula non expresse sit Pontifex Ecclesias interdictas esse, ideo fuit, quia ex præcedentibus, & ex quærelæ propositione. Satis colligebatur. Ita Suarius *disp. 22. section. 4. numer. 30. Filiucius tractatu 15. numero 74.*

⁵⁴⁸ *Verius hi opinantur.* **V**erius hi. Nam vel illæ Ecclesiæ non interdictæ existunt in terris illorum dominorum, vel non. Si non existunt, non incidunt illi in hanc excommunicationem, quia non præstant actiones prohibitas, ut domini temporales, & iurisdictionem habentes in terris suis, ut textus requirit, & ipse Bonacin. *disputation. secund. question. tertia, puncto vigesimo, numero decimo septimo.* concedit. Si autem Ecclesiæ illæ in terris huiusmodi dominorum existant, nequeunt non esse interdictæ cum eorum terræ Ecclesiastico fuerint interdicto suppositæ, & consequenter Ecclesiæ ibi contentæ.

DVBIVM CXXX.

In Extrauag. Bonifacii VIII. excommunicatur, qui aliquid dant, vel recipiunt pro obtinenda aliqua gratia, vel iustitia. Qui promittit animo non se obligandi, vel non adimplendi, inciditne in hanc Excommunicationem?

In hac Extrauag. quæ incipit, *Excommunicamus* 1. de sentent. excommunicat. Bonifacius VIII. ipso iure excommunicat omnes viri, quæ lexus, siue Clericos, siue laicos, siue Religiosos, qui aliquid dant, vel recipiunt, vel promittunt tacite, vel expresse etiam sub verbis generalibus pro obtinenda aliqua gratia, vel iustitia sibi, aut aliis, in causis, vel iudiciis, seu aliis per litteras Apostolicas, & quibuscumque modis apud Sedem Apostolicam obtinenda præstant: insuperque illos, qui aliquid sciuerint culpabile in prædictis, & Pontifici intra trium dierum spatium per se, vel per nuncium non retulerint. Demum ipsa gratia, vel iustitia scienter vtentes eadem, Censura innodantur. Triplex autem est actio. Prima pactum seu promissio alicuius parui, vel magni, vel illius datio, ac receptio pro gratia, aut iustitia obtinenda apud Sedem Apostolicam. Secunda, gratia, vel iustitia sic obtenta uti. Tertia non reuelare intra triduum eos, qui præfatas promissiones fecerint, vel receperint. Igitur quoad primam actionem quæserim, an si quis promittat animo non se obligandi, vel non adimplendi promissum, in hanc Censuram incidat?

⁵⁵⁰ *Non incidit.* **N**on incidit. Quia ea promissio non est vera sed ore tenus solum: at pœnæ impositæ sunt promissioni, & pacto: ergo intelligi debent de vera promissione, & pacto, non de ficto: cum lex pœnalis ultra proprietatem verborum non sit extendenda. Sic Bonacin. *rom. 3. de Censur. in particul. disputation. 2. question. 3. puncto 31.*

⁵⁵¹ *Incidit sane.* **I**ncidit sane. Quia in præsentem ea promissio, vel pactum prohibetur, ex quo Superior moueri potest, ad gratiam, vel iustitiam concedendam: at ex promissione ficta æque ac ex vera mouetur, cum fictio illi sit ignota: ergo quæcumque ex his promissionibus sub Censura hac prohibetur. Ita Castro Pal. *de Cens. d. 3. punct. 27. num. 18.*

⁵⁵² *Veriorem hanc mentem esse credo.* **V**eriorem hanc sententiam esse credo. Nam acceptans promissionem illam fictam, & vi illius gratiam, vel iustitiam præstans Censuram hanc incurrit: quia non liberaliter, sed ob rem onerosam, ac pretio æstimabilem gratiam, vel iustitiam confert: quippe illa promissio siue vera, siue ficta sit promittenti onerosa est, & pœnæ arbitrarie subiecta, quod est sufficiens, ut pretio æstimetur. Ergo eam promissionem præstans eadem Censura innodabitur: textus enim æque promittentem, ac acceptantem promissionem excommunicatione ligat.

De dante, vel accipiente, vel promittente aliquid pro obtinenda gratia, vel iustitia.

⁵⁴⁹ *Nonnulla suppono.*

BAR

Mor.

T. VIII.

V

⁵⁵⁰ *Non incidit.*

⁵⁵¹ *Incidit sane.*

⁵⁵² *Veriorem hanc mentem esse credo.*

DVBIVM CXXXI.

Promissio hæc debetne acceptari, ut promittens hæc Excommunicatione illgetur?

553
Non debet
necessario
acceptari.

Non debet necessario acceptari. Quia quælibet ex his actionibus excommunicationi subiicitur. Inquit enim textus: *Qui aliquid paruum, vel magnum promiserint, vel promissionem receperint.* Ergo sola promissio absque promissionis receptione sufficiens est ad Censuram inducendam. Sic Molina *disputation. 92. vers. Cum omnes.* Farinac *praxis part. 2. ques. 111. art. 15. num. 315.*

554
Debet acceptari
necessario.

Necessario debet acceptari. Quia promissio cui acceptatio deficit, non est vera, propria, ac perfecta promissio, nec pactum, cum non sit duorum consensus, quod expressè ad pactum requiritur *Leg. 1. in princip. Digest. de pactis. Leg. 3. Digest. de pollicitat. & pluribus probat Sanchez lib. 1. de sponsal. disputation. 5. num. 20.* At in Extravag. Bonifacii VIII. promissio, quæ pactum sit, excommunicationi subiicitur. Ergo necessario debet esse promissio acceptata. Ita Bonacin. *de excommunicat. in partic. disputation. 2. question. 3. punct. 31. num. 9.* Palao *de Censur. disputation. 3. punct. 27. numero vigesimo.*

555
Hæc probabile.

Probabilior esse hanc relationem non dubito. Cui quidem non obest, promissionem, & acceptationem, ut actiones distinctas huic excommunicationi subiici. Quia subiiciuntur cum dependentia vnius ab altera. Sicut enim nequit acceptatio subiici excommunicationi, quin promissio præcedat: sic nec promissio subiici potest, quin acceptatio subsequatur.

DVBIVM CXXXII.

Qualibet res, quæ in materia furti peccatum lethale constitueret, sufficitne in huius Extravagantis præscripto ad Censuram incurrendam?

556
Sufficit plane.

Sufficit plane. Quia si hæc quantitas in materia Iustitiæ, ac Religionis sufficiens est, peccatum constituere: cur non in præsentia materia? Præterea si in materia Iustitiæ ex eo quantitas furto ablata censetur esse gravis, & peccatum lethale constituere, quia eius defectus grave affert incommodum, ergo è contra illius donatio grave affert donatario commodum. Ergo est sufficiens ad movendum eius animum in donantis favorem. Sic Bonac. *tom. 3. de Censur. in partic. disputation. 2. ques. 3. punct. 31. numer. 13.*

557
Non sufficit.

Non sufficit. Quia ad gratiam, vel iustitiam impediendam, quæ à Superiori semper viro præstatur non videtur ullius esse momenti donum, vel promissio, quæ quantitatem ad furtum grave constituendum sufficientem non excedat. Vir enim huiusmodi flocci æstimabit quæ-

tior, aut sex Hispanicos Regales, qui lethalem furti materiam possunt constituere. Unde prudentis arbitrio relinquendum spectatis circumstantiis tam dantis, quam accipientis: tum gratiæ, vel iustitiæ obtinendæ. Ita Menochius *lib. 2. de arbitrar. casu 145. num. 4.* Nauarr. *comment. de datis, & acceptis, notab. 3. fine, & notab. 10. numer. 20.* Molina *disputation. 92. vers. Verum vero.* Azorius *part. 3. libr. 12. capit. 23. question. 3. & alij.*

Ego quidem existimo, illam censendam esse materiam sufficientem, quæ his circumstantiis spectatis valeat collatorem allicere, ad gratiam vel iustitiam concedendam. Nam finis huius Canonis est, ne collatores exccrari valeant, nève Iudices perverti. Comparatione tamen huius finis quantitas, quæ alioquin in materia furti gravis esset, lenissima sæpe censetur, idèò quæ nobiles, divites, ac potentes, cum aliquod munus præstare volunt, quantitatem excedentem eam, quæ in materia furti gravis reputatur, donant, neque contrarium facere audent, quia eorum statum ea donatio dedecet. Quare non ex gravi, vel levi utilitate, quæ donatario provenire potest, ex acquisitione rei donatæ: sed ex efficacia ad ipsius animum movendum, ac evertendum, gravitas huius donationis, seu promissionis est desumenda.

DVBIVM CVIII.

Incurritne huius Canonis Censuram, qui, si iustitia certa sit, donat aliquid, vel donandum promittit, pro illius expeditione obsequia, siue maturiori absque ullius præiudicio?

Non incurrit. Quia non præstat actionem, quæ alias iure naturali, divino, vel positivo prohibita sit. Nullibi namque prohibitum invenitur movere Iudicem muneribus, ad præstandum id, quod ex se bonum est, & nemini noxium. At hæc constitutio solum dationem, seu promissionem interdicat, quæ, ipsa seclusa, interdicta est, ut colligitur aperte ex illis verbis: *Et domus, & Curia nostra à sordibus purgetur, & ex illis: Quæ cum pessima sint, & Curia nostra exificationem offendant.* Quæ supponunt, prædictas actiones iniquas esse, & Curiam Romanam maculare, rectamque illius æstimationem ledere. Sic Nauarr. *Comment. de datis, & promiss. notab. 9. n. 14.*

Incurrit quidem. Quia in Authent. *Ut Litigantes* cavetur, ut litigantes in principio litis iurent, nihil se daturus Iudici quacumque ex causa. Nam licet in vno, vel alio casu esset perversionis periculum, per se tamen & frequenter adest. Hæc autem prohibitio locum habet in foro Ecclesiastico, cum contrarium decusum ibi non sit, & eius causam sinceram expeditionem foueat. Ita Molina *disputation. 92. vers. Ego verò.*

Non andeo primæ sententiæ subscribere, excepto casu redimendæ vexationis. Hæc quippe redemptio licita est, ac iure naturæ permissa, quam lex civilis, ac Ecclesiastica prohibere non

Sect. II De Excommunicat. Dubia. 253

non intendit. Nam si pro te iustitia aperta esset, timereque probabiliter non observandam vel inique detinendam nisi aliquid iudici promitteres, vel donares: nullum peccatum in ea promissione, vel datione committeres, nullamque Censuram incurreres.

DUBIUM CXXXIV.

*Qui pro auferenda, vel differenda alterius iustitia, aliquid iudici largiatur, incurratne huius Extra-
uag. Excommunicat-
tionem?*

⁵⁶² Non incurrat. Quia poenae extendendae non sunt ultra verba in lege contenta. At sub nomine *gratis*, vel *iustitia* obtinendae nequit iniusta sententia comprehendi cum non comprehendatur sub nomine gratiae non enim est beneficium, pensio, absolutio, dispensatio, indulgentia, facultas, vel privilegium, tamen si ex ea aliquam ille utilitatem accipiat. Nec sub nomine iustitiae obtinendae venit iniqua sententia, quia sententia iniqua iustitia non est: ergo nequit sub iustitia nomine contineri: unum enim contrarium aliud sub se non continet. Sic Farinac. *prax. part. 3. quest. 111. num. 351.* & probabile iudicat Palao de *Cens. d. 3. punct. 27. num. 24.*

⁵⁶³ Incurrat plane. Quia iniusta sententia iustitia in iure nuncupatur. Argum. *Leg. in pluribus modis. Digest. de iustitia, & iure.* Ideoque Iudex etiam cum iniuste iudicat, ins ferre dicitur saltem ex obligatione. At praesens constitutio prohibet, promissionem, vel dationem pro obtinenda iustitia: seu pro actu iudicij obtinendo: ergo. Ita Bonacin. *tom. 3. de Cens. in part. d. 1. q. 3. punct. 31. n. 2. Fill. in 15. n. 133.* Molina *d. 92. vers. Caterum.* Nauarr. de *datio, & promiss. notab. 17. n. 19.*

⁵⁶⁴ Fateor, primam sententiam satis esse probabilem, sed defendo secundam communem eundem. Nam ideo quis donat, vel promittit Iudici dandum pro alterius iustitia auferenda, vel differenda, quia inde sibi emolumentum provenit: ergo huius comparatione, donationem, vel promissionem praestat pro gratia obtinenda. Praeterea in donatione, vel promissione ob huiusmodi finem graviolem culpam proculdubio committeres, quam si pro gratia, aut iustitia obtinenda dares, aut promitteres. Ergo verisimile non est voluisse Pontificem hanc leviolem culpam gravioribus vindicare poenis, & graviolem immunem relinquere.

DUBIUM CXXXV.

In hac Extrauag. nomine Sedis Apostolicae intelligiturne solum Pontifex seu eius Ministri, ut iurisdictionem spirituales exercent?

⁵⁶⁵ Non intelligitur solum Pontifex, vel Ministri eius iurisdictionem spirituales exercentes, sed & quatenus iurisdictionem tempo-

ralem exercent. Quia iuxta frequentem loquendi modum, qui in legum interpretatione spectandus est, Sedes Apostolica utramque iurisdictionem complectitur. Quod inde efficaciter confirmatur. Quia Pontifex intendit ab his sordibus, & iniquitatibus suam domum, & Curiam purgare. At Curiae nomine non est dubium intelligi tribunal Pontificis tam iurisdictionem temporalem, quam spirituales exercent: ergo in praesenti idem sub Sedis Apostolica nomine intelligendum est. Sic Azorius *part. 3. libr. 12. cap. 24. questio. 7.* Filiucius *tractat. 15. num. 139.* Bonacin. *tom. 3. de Cens. in particul. disputation. 2. questio. 3. punct. 31. numero 4.*

Solum intelligitur Sedes Apostolica nomine Pontifex, eiusque Ministri iurisdictionem spirituales exercentes. Quia Sedes Pontificia guntur, ut integre, & perfecte completa erat, cum nullam temporalem exercebat iurisdictionem: ut patet nem spirit. Ecclesiae nascentis initio. Non igitur tempora, tualis exer. his iurisdictione Sedem Pontificiam constituit. *centes.* At lex poenalis stricta, & non late interpretari debet, vel baque illius in sensu proprio, ac rigoro sunt accipienda, *Leg. in delictis. §. Extra-
neus. Digest. Ad legem Aquiliam.* Ergo Sedes Pontificia pro iurisdictione spirituali, non pro temporalis etiam intelligi debet. Ita Nauarr. *Comment. de datio, & promiss. notab. 18. numero tertio.* Molina *disputation. 92. versicul. tam vero.*

Probabiliorum reor hanc esse sententiam. ⁵⁶⁷ Cui quidem non obest, quod secundum frequentem, & vulgarem modum Sedes Pontificia utramque iurisdictionem complectatur. Nam lex poenalis si extensionem recipit ex vulgari modo loquendi proprio, & rigoro secundum modum loquendi proprium, & rigorem interpretanda est, non secundum vulgarem. Fateor, velle Pontificem hac constitutione domum, & Curiam ab his sordibus repurgare. Sed non inde colligitur, nomine Sedis Apostolicae tribunal ut iurisdictionem temporalem exercent intelligi. Quia purgato Ecclesastico tribunali, purgatur domus, & Curia Pontificis, non secundum se totam, sed secundum principalem eius partem.

DUBIUM CXXXVI.

An obligentur extra Romanam Curiam existentes reuelare intra triduum Pontifici eos, qui pro obtinenda gratia, vel iustitia, pretium promiserunt, donarunt, aut acceperunt?

⁵⁶⁸ Vidimus, actionem tertiam sub Censura prohibitam in dicta Extrauag. esse non statim quatenus reuelare intra triduum eos, qui pro obtinenda gratia, vel iustitia pretium promiserunt, donarunt, vel acceperunt. Quod intelligi, si in suo delicto persistant, neque fraternae correctione emendari sperentur, eorumque delictum probabile sit. Quaesierim autem, num ad hanc agendam denunciationem obligentur, extra Romanam Curiam existentes?

Obligantur

⁵⁶⁹
Obligantur. Obligantur profecto. Quia pœnis ob alias actiones in hac Extrauag. expressis obligantur extra Romam commorantes: ergo etiam ob omisam denunciationem. Neque obstat, quod intra triduum non possint: quia non inde infertur, ab obligatione eximi. Nam illud tempus non ad finiendam obligationem, sed ad illam sollicitandam positum est, itavt quis potuerit intra triduum denunciare, teneatur, sin minus quando commode possit. Sic Bonacin. tom. 3. de Censur. in particul. disputation. 2. question. 3. punct. 31. numer. 19. Favet Nauarr. Comment. de datis, ac promiss. notab. vigesim. secund. numer. tri. gesim. septim.

⁵⁷⁰
Non obligantur. Non obligantur nisi qui in Curia Romana existunt. Quia si Pontifex vellet ad hac denunciationem præstandam obligare æque in Romana Curia, ac extra existentes, terminum obligationis communem omnibus designaret, intra quem plerumque possent huic obligationi satisfacere. Ita Sylvest. verb. Excommunicatio 7. casu 43. Nauarr. Comment. de datis, ac promiss. notab. 22. num. 37. Azorius part. 3. libr. 12. cap. 14. question. 8. Filiucius tractatu 15. numero 129. Molina disputation. 92. versicul. Cum omnes.

⁵⁷¹
Cum his opinor. Cum his opinor. Quia ille triplicis diei terminus solis in Romana Curia existentibus potest deferri, reliquis extra Curiam morantibus nunquam vel raro: ergo asserendum est, Pontificem noluisse alios quam in Vrbe commorantes sub hoc præcepto comprehendere.

DUBIUM CXXXVII.

An sub huius Extrauag. pœnis Cardinales, & Episcopi comprehendantur?

⁵⁷²
Comprehendunt. Comprehendunt hæc pœne omnes Clericos, Religiosos, & laicos vtriusque sexus, siue familiares Curie, siue vndecumque alios. Dubito autem, num Cardinales etiam, ac Episcopos comprehendant?

Non comprehendunt. Non comprehendunt. Quia esto, nomine Clericorum veniant omnes in dignitate constituti, in lege quidem favorabili: non autem in lege pœnali, & odiosa. Sic Abbas Rubric. de vitis, & honestat. Cleric. Sanchez libr. 6. Decalogi capite decimo quinto, numero septuagesimo quarto, alios referens.

⁵⁷³
Comprehendunt. Comprehendit constitutio hæc Cardinales, & Episcopos, & à fortiori alios Clericos in dignitate constitutos. Quia quamvis secundum frequentem loquendi usum nomine Clericorum non soleant Cardinales, & Episcopi, neque personæ in dignitate constitutæ intelligi: attamen in præsentis ex subiecta materia, ac legis sine comprehensi intelliguntur. Nam Pœnitentia suam domum, & Curiam intendit hac constitutione ab illa iniqua gratiæ, vel iustitiæ concessione, & negociatione purgare: At huiusmodi finem non consequeretur, si Episcopos, Cardinales, & alios in dignitate constitutos non comprehenderet, cum hi sint præcipuè, à quibus gratia, vel iustitia apud Sedem Apostolicam obtinetur. Ita Fernandez de Castro

de Censur. disputatione tertia, puncto vigesimo septimo, numero 31.

Operæpretium est, vt meam resolutionem aperiam, ad memoriam reuocare, in Extrauag. Gregorij XII. ultra præfatas pœnas privati beneficio Ecclesiastico, & omni officio tam Ecclesiastico, quam seculari, tam temporario, quam perpetuo, infamæque perpetuè subiecti: quod intelligendum est, posita sententia saltem declaratoria. Hoc posito, fateor, mihi probabilius esse Cardinales, & Episcopos ob eminentem eorum dignitatem, non comprehendere in pœnis additis à Gregorio. Quia cum hæc pœne grauissimæ sint, & statum Cardinalium, ac Episcoporum dedecant, si Pontifex eos voluisset comprehendere, absque dubio expressisset. Nauarr. Comment. de datis, ac promiss. notab. 6. num. 9. Molina disputation. 92. versicul. Hac Extrauagans. Bonacina disputation. 2. question. 3. punct. 1. num. 16. Si autem de Extrauag. Bonifacij VIII. (de qua sermo) loquamur, affirmo, secundæ sententiæ morem gerens, nullum, qui in dignitate constitutus non sit, posse gratiam, vel iustitiam nomine Sedis Apostolicæ concedere. At concedens gratiam, vel iustitiam ex pretio accepto, vel promissione illius acceptata pœnis præfate constitutionis afficitur. Ergo sub nomine Clericorum initio constitutionis appposito omnes Clerici etiam dignitate fulgentes intelliguntur. Ergo etiam intelliguntur Cardinales, & Episcopi, cum nullum fundamentum sit, quare ij excipiantur à Clericorum nomine absolute prolato, potiusquam reliqui in dignitate alia constituti.

DUBIUM CXXXVIII.

Excommunicatio lata in Bulla Pij V. 83. De Off. contra Officiales Sacre Penitentiariæ, & Officialibus Sacre Penitentiariæ, citre non solum recipientes aliquid à partibus ultra stipendium assignatum: sed etiam stipendium assignatum, cum abque legitima causa absuno, & per se officium non exercent?

⁵⁷⁴
Excommunicatio fertur in Bulla Pij V. 83. Excommunicatio fertur in Bulla Pij V. 83. quæ incipit, in omnibus rebus. Vbi Pontifex vt recte, & puræ expeditioni Sacre Penitentiariæ consulat, statuit, vt illius Officiales officia sua per se ipsos tum diligenter, tum fideliter exercent, & actu exercentes nisi legitime impediti fructus, & emolumenta percipiant, quorum singulis certum, statumque aliunde stipendium cuique cõueniens decernit assignari, quo solo præcipit contenti esse debere, nihilque aliud etiam sponte oblatu à partibus, aut alias siue pro expeditionis celeritate, siue pro alio extraordinario labore, tam procurando, quam scribendo, aut recognoscendo, & examinando, capere possint. Quicumque secus fecerint, officio suo huiusmodi privati excommunicationis relictæ sententiæ ipso facto subiectuntur. Dubito autem, num hæc excommunicatio officiat non solum recipientes aliquid à partibus aut aliunde ultra stipendium assignatum, sed etiam recipientes

Secl. II. De Excommunicat. Dubia. 255

icipientes stipendium assignatum, cum absque legitima causa absint, & per se officium non exercent?

⁵⁷⁶ *Eos afficit.* Quia clausula illa in fine posita, *Quicumque secus fecerint, &c.* ad omnia precedentia referri debet, cum non sit specialis ratio, ob quam potius referatur ad recipientes aliquid ultra stipendium, quam ad recipientes stipendium officium non exercentes: quippe utrumque æquanimiter in precedenti clausula prohibetur. Sic Filliucius *tractatu* 15. numero 209.

⁵⁷⁷ *Non afficit.* Eos non afficit. Quia hæc excommunicatio lata est, ut concessiones Sacrae Penitentiariæ purè ac rectè expeditur: at huic sincerae expeditioni non obstat indebita receptio stipendij à Pontifice statuti: bene tamen obstant munera recepta à partibus, aut aliunde, vtpote quæ valerent Officiales pervertere. Ergo sola horum receptio excommunicatione puniuntur. Ita Bonacin. *tom. 3. de Censur. in partic. disp. 2. quæst. 7. punct. 6.* Palao *de Cens. disp. 2. punct. 8.*

⁵⁷⁸ *Hic credo esse probabile.* Probabilius hoc esse crediderim. Neque enim reor, velle Pontificem infidelitatem, & negligentiam in exequendis expeditionibus commissam ab Officialibus Sacrae Penitentiariæ Censura ligari. Quod necessario fatendum esset, si excommunicatio ad omnes precedentem actionem referretur. Quapropter dicendum censo, clausulam illam, *Quicumque secus fecerint, &c.* non ad omnia superius contenta, sed ad ea, quæ immediate præcesserunt, quæque constitutionis fini obstant, esse referendam.

DUBIVM CXXXIX.

In decreto edito à Cardinali Milleno Romæ Vicario, ne à Cæmeterijs Romanae Urbis Reliquia extraherentur, comprehenduntur exteri Romam venientes?

⁵⁷⁹ *Statim quæsumus.* Millenus Romæ Vicarius ex mandato Pontificis Pauli V. in decreto edito 24. Augusti anno 1613, & in alio edito anno sequenti excommunicationi subiiciuntur, qui aliquas Sanctorum Reliquias etiam in modica quantitate ex cæmeterijs, cryptis, vel catacumbis extraxerint. Quæserim vero, num hac Censura comprehendantur exteri Romam venientes?

⁵⁸⁰ *Non comprehenduntur.* Non comprehenduntur. Quia probabile est, legibus ac præceptis particularibus non affici exteros breui recessuros. Sed hæc est lex ac præceptum particulare. Ergo exteros huiusmodi non illigat. Sic aliqui, quorum sententiam Pædin. de Castro *citandus* innuere videntur esse probabilem, eum contrariam asserit esse veriore.

⁵⁸¹ *Comprehenduntur.* Comprehenduntur equidem. Quia esto decretum hoc latum fuerit à Cardinali Milleno Romæ Vicario lata fuit ab illo, non tanquam Vicario, seu quatenus Vicarius erat; sed quatenus ipsi à Pontifice commissæ fuit facultas

prædictam Censuram promulgandi, atque adeo nomine ipsius Pontificis, ita ut ipsemet Pontifex Censuram illam tulisse censeatur. Nam cum Reliquiarum extractio potius fiat ab exteris, quam ab iis, qui Romæ commorantur, opus erat, prohibitionem ad exteros præcipue extendi, alias non satis extractionis obstaculo consultum esset. Ita Palao *de Censur. disp. 3. punct. 30. num. 22.* Bonacin. *de Censur. in partic. disputation. 2. quæstion. 3. punct. 24. numer. 16.* Filliucius *tractatu decimo quinto, numero 147.*

Certum hoc mihi adiciendi, non evanuisse hanc constitutionem Cardinalis Milleni obitu, aut eius officio finito. Quia non ipsius nomine, sed Pontificis lata fuit: & non per modum præcepti, sed legis, & constitutionis perpetuo valitura.

⁵⁸² *Hoc mihi certum.*

DUBIVM CXL.

Excommunicationem latam ab Urbano VIII. contra extrahentes frumentum ex statu Ecclesiastico, contrahuntne farinam extrahentes?

⁵⁸³ *Quæstionis statim.* IN Bulla Urbani VIII. 12. Kalend. Nouembr. 1614. fertur excommunicatio aduersus eos, qui frumentum, oleum, blada, & legumina ex statu Ecclesiastico extrahunt, hoc est, ex locis Ecclesiæ immediate subiectis, & ad loca extra Ecclesiam, imo ad loca mediate Ecclesiæ subiecta deferunt mercimonij causa. Nomine frumenti, & bladi veniunt triticum, ordeum, havena, far, saligo, & quæcumque semina aristas emittentia. Nomine leguminum venit quidquid terræ satis nascitur, ut sunt fabæ, pinæ, cicer, lentesc, & similia. Quæserim itaque an nomine tritici veniat farina eorum seminum, qui sub tritici appellatione includuntur, unde extrahentes farinam excommunicatione hac innotentur?

Non venit, & ideo extrahentes farinam, Censuram non contrahunt. Quia farina non est formaliter frumentum, est ex frumento conficiatur. Ergo sub prohibitione extrahendi frumentum farina comprehendendi non debet. Non enim lex pœnalis, & odiosa extendenda est ultra verborum proprietatem. Sic Bald. *l. r. 1. Cod. de fructibus, & leg. Non dubio, Cod. de legibus.* Alberic. & alii relati à Iulio Claro, & ab Azorio *citandis*.

Venit quidem, & ideo farinam extrahentes excommunicationem hanc contrahunt. Quia farina propriè, & in rigore frumentum est, tritum tamen, & in minutas partes redactum. Ergo sub frumento comprehenditur. Alioquin plurimum derogaretur legi prohibenti frumenti extractionem, si farina extrahi posset: neque Pontifex charitati annonæ satis confu-deret, prohibens frumenti extractionem, extractione farinæ permitta. Ita Iul. Clar. *lib. 1. pract. 99. criminal. quæstion. 82.* Azorius *part. 1. libr. 5. capit. 26. quæstion. 2.* Filliucius *tractat. 15. numer. 158.* Bonacin. *tom. 3. de Censur. in particul. disputation. 2. quæstion. 3. punct. 42. numer. 4.* Duardus

⁵⁸⁴ *Non contrahunt.*

⁵⁸⁵ *Contrahunt plane.*

in expos. Bull. Cans. libr. 1. capit. 3. quæstion. 4. numero 9.

§86

Hoc longe
est proba-
bilis.

Hanc sententiam longe probabiliorē esse quis non videat? Certe quotiescumque lex aliqua inutilis redderetur, extensione non facta ad aliquem casum, extendi ad illum debet Argument. Cap. si Civitas, de sent. excomm. & Cap. Quicumque, de regul. iur. in 6. Ergo licet farina sub frumento non comprehenderetur, ob vitandam legis prohibentis extractionem frumenti illusionem, ad farinæ extractionem lex deberet extendi.

D V B I V M C X L I.

Panis coctus comprehenditurne sub frumento nomine?

§87
Comprehenditur.

Comprehenditur quidem. Quia panis coctus ex frumento conficitur. Ergo prohibito frumento panis prohibitus est. Neque opus erat, in prohibitione panem exprimere, cum satis conficeretur expressus, facta prohibitione illius, sine quo ipse consistere nequit. Sic Filliuc. tr. 15. n. 158.

§88
Non comprehenditur.

Non comprehenditur. Quia panis licet ex frumento conficiatur à frumento specie differt vti communis tradit sententia, quod in farina non procedit. Ergo sub frumento comprehendendi non potest maxime in lege pœnali, vbi strictior interpretatio est facienda. Et quia panis extractio obstat non potest graviter fini à legiflatore in hac lege intentio, utpote quæ an nonæ charitatem vix possit inducere, cum difficile sit, in magna quantitate extrahi, ac diu conservari. Ita Bartholom. ad leg. Quæ felicitas, §. Illud, Digest. de leg. 3. vbi probat, appellatione materiæ non venire materiatum, hoc est, ex materia confectum. Cui sententiæ fauet lex si-
cut lana, Digest. eodem titulo, dicens, lanæ appellatione non venire lanam netam, seu in filum redactam. Ergo multo minus veniret tela ex lana confecta. Ergo sub nomine frumenti non venit panis ex frumento confectus. Castro Palao de Censur. disputation. 3. punct. 30. numero 23.

§89
Probabilis
hoc mihi.

Etsi primam sententiam probabilem satis esse reor, ut probabiliorē defendo secundam. Concedo enim, panem ex frumento confectum interdictum esse, panem inquam confectum ex frumento interdicto. Cum autem frumentum interdictum non sit, dum in statu Ecclesiastico permanet, sed dum ex statu Ecclesiastico ad non Ecclesiasticum defertur: efficitur, panem confectum ex frumento in statu Ecclesiastico permanente, minime prohiberi.

D V B I V M C X L I I.

Sub nomine olei, cuius extractio ex statu Ecclesiæ eodem Bulla Urbani VIII. decreto interdicitur, continenturne olea, ex quibus ipsum conficitur?

§90
Continentur
quidem.

Continentur quidem. Quia cum oleæ materia olei sint, illis extractis, oleum extrahi

consuetur. Sic aliqui, quos pressio nomine affert Palao de Censur. disputation. 3. punct. 30. numero 23. sine.

Non continentur. Quia oleæ ab oleo specie differunt. Ergo prohibita olei extractione, non est censenda prohibita olearum extractio. Constitutio enim pœnalis ultra verborum proprietatem non est extendenda. Ita Palao ubi supra, & alij.

Ego quidem scio, alios vti distinctione affectos, si oleæ extrahantur ad oleum conficiendum, prohibitam esse earum extractionem: secus si ad comedendum extrahantur. Alios dixisse, si oleæ maturæ sint, & aptæ ad oleum conficiendum, prohiberi earum extractionem: secus si acerbæ sint. Ego vero ex illis, mo probabilis, sub hac Censura non comprehendendi olearum extractionem, siue maturæ sint, siue acerbæ, siue ad comedendum, siue ad conficiendum oleum extrahantur. Nam in extractione olearum non procedit eadem ratio, ac in olei extractione: oleæ enim difficile in magna quantitate extrahi possunt, & frequenter ad comedendum extrahuntur, raroque ad oleum conficiendum.

CAPVT XVI.

Circa Excommunicationes non reservatas.

D V B I V M C X L I I I.

Excommunicatio Cap. Hanc consuetudinem 10. quæst. 1. adversus usurpantes obligationes intra Ecclesiam factas esse ipso iure lata.

APITE citato Damasus Papa afficit anathemate laicum, qui oblationes intra Ecclesiam factas ab Ecclesia usurpare, aut detinere præsumit. Sed difficultas est, an hæc excommunicatio ipso iure lata sit, an sit ferenda?

Lata est ipso iure. Quia fertur sub verbis temporis præsentis, ibi: Anathematis vinculo sit colligatus, & condemnatus. Sic Grassi. libr. 4. de cision. capit. 24. numero. 10. Memoriale Cleric. capit. 8. excommunicat. 14. Barbosa part. 3. de potest. Episcop. allegat. 50. numero. 170. Bonacin. tom. 3. de Censur. in particul. disputation. secund. quæstion. secund. punct. prim. numero. secund. alios citans.

Non est iure ipso lata. Quia illa excommunicationis pronuntiatio sub verbis præsentis subiunctivi ex se indifferens est ad sententiam latam, & ferendam. Nam præstare potest hunc sensum: Anathema is vinculo sit colligatus, & condemnatus, hoc est, ligetur, & condemnetur. Ita Filliucius tractatu decimo quarto, numero quadragesimo octavo, Suarius, & Toletus, quos affert.